

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ТА МІСЦЕ В НИХ РЕКРЕАЦІЙНИХ ТЕРИТОРІЙ

**Калина Т.Є., д.е.н., професор, Арзуманян Т.Ю., к.с.-г.н., доцент,
Шушулков С.Д., ст.викладач кафедри геодезії та землеустрою
Одеська державна академія будівництва та архітектури, Україна**

В сучасному соціально-економічному розвитку суспільства земельним ресурсам завжди відводиться ключова роль. Так, земельні ресурси є базисом економічної діяльності, територіальним ресурсом, основою господарської діяльності та формування капіталу. Сформована нині вітчизняна система землекористування характеризується низкою еколого-економічних проблем: наявний дисбаланс між потенціалом земельних ресурсів, станом їх використання, а також необхідністю їх залучення в господарський обіг [1].

Земельний фонд України складає 60,35 млн. гектарів, що становить 6% території Європи, з них 70% – 42,3 млн га – землі сільськогосподарського призначення, з яких щорічно обробляється понад 32 млн гектарів. Територія України характеризується надзвичайно високим показником сільськогосподарського освоєння, оскільки землі сільськогосподарського призначення складають 70 % від загальної площі держави, розораність земель – 54 % території країни (в Європі – 35%), що є найбільшим показником у світі.

Досліджено розподіл земельного фонду країни за категоріями (рис.1). (станом на 01.01.2017р.), який вказує на те, що найбільшу питому вагу займають землі сільськогосподарського призначення - 42228,2 тис.га (70,0%) та лісогосподарського призначення – 9028,3 тис.га (14,9%). В цілому оцінюючи загальний стан землекористування слід зазначити, що в країні рівень використання земель характеризується значними диспропорціями, зокрема має місце високе економічне та екологічно необґрунтоване господарське освоєння земель, нераціональне розміщення житлових та виробничих територій, низька частка земель лісогосподарського, природно-заповідного та іншого природоохоронного, рекреаційного, оздоровчого, історико-культурного призначення.

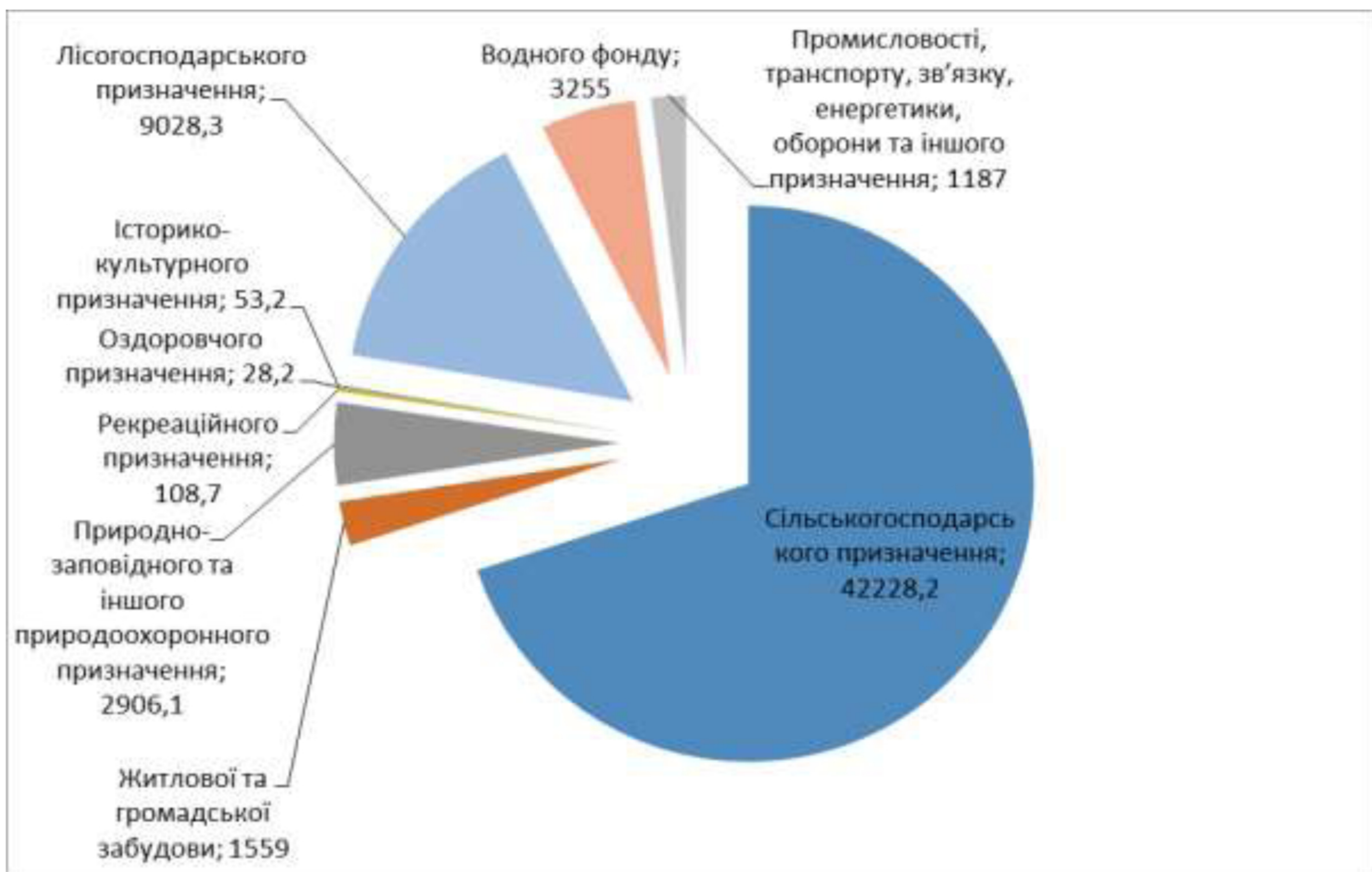

Рис. 1. Розподіл земельного фонду за категоріями, тис.га

У складі земельного фонду країни землі рекреаційного призначення складають 108,7 тис.га, тобто лише 0,2% всіх земель, землі природоохоронного призначення – 2906,1 тис.га, (4,8%), землі історико-культурного призначення – 53,2 тис.га (0,1%), оздоровчого призначення 28,2 тис.га (0,05%). Загальна площа земель населених пунктів складає 7579,6 тис.га. У складі земель населених пунктів - землі рекреаційного призначення складають 50,0 тис.га, землі природоохоронного призначення – 126,6 тис.га, землі історико-культурного призначення – 6,0 тис.га, оздоровчого призначення 6,8 тис.га.

Що стосується земель рекреаційного призначення, то слід зазначити, що згідно даних Держгеокадастру, за структурою власників та землекористувачів землі рекреаційного призначення використовують: сільськогосподарські підприємства – 4,9 тис.га; громадяни, яким надано землі у власність та землекористування – 13,2 тис.га; заклади, установи, організації – 4,9 тис.га; промислові та інші підприємства – 0,4 тис.га; підприємства та організації транспорту та зв'язку – 0,1 тис.га; частини, підприємства, організації, установи, навчальні заклади оборони – 0,1 тис.га; організації, підприємства і установи природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення – 32,7 тис.га (в т.ч. природоохоронного – 0,5 тис.га, оздоровчого –

0,1 тис.га, рекреаційного – 32,0 тис.га, історико-культурного призначення – 0,1 тис.га); лісогосподарські підприємства – 46,1 тис.га; підприємства, що повністю належать іноземним інвесторам – 0,1 тис.га; землі запасу та землі, не надані у власність та постійне користування в межах населених пунктів (які не надані у тимчасове користування) – 6,2 тис.га.

В той же час, за оцінками [2] загальна площа земель, яка може бути використана в рекреаційній діяльності (без радіаційно забруднених) становить близько 12,8% території України, а їх концентрація зосереджена переважно у Причорноморському, Карпатському, Подільському, Поліському та інших регіонах країни. При цьому слід зазначити, що рекреаційний потенціал зосереджується на землях практично всіх категорій за основним цільовим призначенням, однак найсприятливішими умовами для рекреації характеризуються землі рекреаційного, оздоровчого, історико-культурного, природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, лісогосподарського призначення і водного фонду.

До того ж, наявність або дефіцит вільних земельних ресурсів в регіоні часто є визначальним соціально-економічним фактором, який впливає на розвиток процесу рекреаційного освоєння, формування, використання і організації їх території. Крім того, значний деструктивний вплив на розвиток рекреаційного землекористування має незадовільний стан довкілля в Україні, який зумовлений не лише низькими темпами розбудови екологічного каркасу території, а й посиленням негативним впливом господарської діяльності на компоненти довкілля, відсутністю налагодженої системи поводження з відходами, низьким рівнем екологічної свідомості населення.

На нашу думку, для нівелювання негативного природного та техногенного впливу одним із таких заходів, що сприяють розвитку рекреаційного землекористування - є створення зеленого поясу та озеленених територій.

Список використаних джерел

1. Калина Т. Є., Шушулков С. Д., Арзуманян Т. Ю. Земельно-ресурсний потенціал і його роль у сталому розвитку регіону. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент». 2019. Вип. 4 (82). 2019. С. 78-82
2. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2015 році. К.: Міністерство екології та природних ресурсів України, ФОП Грінь Д.С. 2017. 308 с.